

DVĚ ŘEČI O TISKU

Vydal Katolický spolek
učitelský pro Moravu
a Slezsko. □□□□

Cena 20 haléřů.

Čistý výnos věnuje se organi-
sačnímu fondu spolkovému.

Nákladem Katolického spolku
učitelského.

AB 100

Tiskl Robert Veselý ve Strážnici.

Jak působí špatný tisk na lid po stránce výchovné.

Pronesl M. KOUTNÝ, nadučitel v Krčmani při
otevření knihovny všeodborového sdružení
v Holci.

Denní tisk má vznešený, civilisační úkol. Jest veřejnou kazatelnu pro široké vrstvy lidové, je řečníštěm, na němž se luští denní otázky, je školou pro dospělé.

První základ ku vytváření povahy klade se ve škole vyučováním a na základě tomto má dále stavěti okolí a společnost, ve které se žák, ze školy vystoupivší, pohybuje.

Člověk jest tvor společenský, který přijímá v sebe ráz a tvářnost okolí. Blaze rodičům, jichž dítky se octnou ve společnosti dobrých, protože tu mají nejlepší jistotu, že dítky jejich v dobrém se utvrdí.

Naopak nešťastní rodičové, jichž dítky dostanou se do společnosti zlé, neboť v tomto případě hrozí dětem nebezpečí, že společnost zlá zničí ten zdravý základ, na němž kdysi rodina a škola stavěla. Již staří proto říkali: „Pověz mi, s kým obcuješ, a já ti řeknu, jakým jsi“.

Jako příklad okolí působí na člověka, právě tak působí na jeho nitro též kniha, noviny.

Proto též právem se říká: Řekni mi, co čteš, a já ti povím, jaký jsi“.

Tisk vytvořil si obecnost, jež přijímá myšlenky, sdělované mu časopisem, s nímž je v jakémisi duchovním svazku.

Čtením časopisů vzniká každodenně rozhovor mezi duší pisatele a mezi duší obecnostva, jemuž on píše. Jako denní rozhovor s mužem vzdělaným a šlechtným působí blahodárně na povahu naši, tak také i tištěný projev šlechtné duše, byť i neviditelného a neznámého nám pisatele, povznáší, vzdělává a ušlechťuje.

Z knihy přijímáme rady, poučení, pokárání, jichž bychom mnohdy i od přítele nepřijali.

V knize nás spisovatel nejen chválí, ale také kárá a oba tyto momenty působí na lid právě tak, jako působí učitel na žáky užívaje pokárání nebo pochvaly.

Tiskem se stává každá myšlenka majetkem celé společnosti lidské a proto možno tiskem nadchnouti národy i jednotlivce pro dobro nebo zlo, podle toho, jaké myšlenky se tiskem šíří mezi lid.

Francouzský císař Napoleon uznával tisk za velmoc světovou a slavný vůdce Arabů Abdulkader, vida poprvé tiskařský lis, pravil: „To jest dělo myšlenky“. Ano, tisk jest rychlopalné dělo, jež chrlí střely — t. j. myšlenky na vše strany. Myšlenky tiskem zalétají do paláců i do chat podmaňující si tam velmože i chudáky, a tak se stává tisk skutečně světovou velmocí.

Proto žádná společnost náboženská, žádný stát, žádná politická strana, žádná vědecká nebo hospodářská společnost neobejde se při své činnosti bez denního tisku.

Denní tisk vzrostl v obrovskou moc a mnohým mocným tohoto světa nezbylo, než před tiskem se pokořiti nebo ve službu svou jej přijati. Chytřejší a prozíravější hlavy přijaly tisk do svých služeb a tím získaly nevyrovnatelně prospěšného sluhu, neboť tisk jest dobrým sice sluhou, ale zlým pánem.

Staří učenci rozeznávali čtyři živly: zemi, vzduch, vodu, oheň. K těmto živlům přistupuje v nové době živel nový: tisk.

Jako voda, pokud pevné břehy řídí dravý vody tok, jest člověku k užitku, tak též i tisk, pokud sleduje výchovný cíl lidstva, jest témuž ku prospěchu.

Jest-li však tisk rozpoutává vášně v lidstvu, tu způsobí horší spousty než hrozné povodně.

Tisk je jako oheň, který hřeje sice lidstvo, ale běda, jest-li rozdmýchá vášně v mohutný požár, pak ztráví a zničí ve svých plamenných jícnech probuzených vášní celé národy.

O kéž by bylo vždy tisku užíváno ku prospěchu lidstva! Kéž by tisk pomáhal vyvíjeti se jen těm dobrým stránkám v člověku a dusil zárodky zla, pak bychom byli blízcí pravého ráje.

Než, Bohu budiž žalováno, že tisk, který měl lidstvu přinésti požehnání, stal se kletbou, stal se strašnou metlou — ba můžeme říci, že stal se morem celým krajům a národům.

Přítomná doba až příliš názorně staví nám před oči následky zlého, zvrhlého tisku.

Matka vyprovází dítě své do světa, aby ono naučilo se chleba vydělati a bylo jí kdysi ve stáří podporou. Při rozchodu zulíbá dítě své, které pěstila jako kvítek, láskou je zalévajíc. „Buď hodné a drž se Boha!“, volá při rozchodu matka.

Matička dobrá se těší, brzy-li spatří své dítě, těší se, jak obejmě a zulíbá tu drahou tvář.

Tu vchází v chudičkou chatu listonoš. Matka s tlukoucím srdcem otevírá list od syna, své to naděje, než brzy zvlhne oko a matka v mdlobě upadá na tvrdou lavici. Zvěděla v listě, — že její syn mrtev. Přetřhl si sám nit svého života právě v době, kdy měl matce lásku láskou splatiti. Vedle mrtvoly nešťastníka byl nalezen revolver a několik bezbožeckých knih.

Mladík tento ztratil víru a s vírou nadějí a proto život stal se vyžilému mladíku brzy bezcennou tretou.

U mrtvoly volá matka: „Vraťte mi syna, vy mudrci, jehož jste zabili svou beznadějnou filosofií!“ —

Kolik matek volá dnes na novodobé mudrce: „Vraťte nám děti, vy vrahové našeho domácího štěstí!“

„Vraťte nám pokoj!“ volají dnes v mnohých osadách rozvadění občané, mezi nimiž protináboženský tisk vyvolal rozbroj a ten vypudil bývalou sousedskou shodu a svornost.

„Vraťte nám otce!“ volají dívky plačící na ty moderní manžely redaktory, kteří hlásáním volné lásky už tisíce domácích krbů rozmetali.

„Vraťte nám bezpečnost života!“ volá dnes lid na ty novináře, kteří vychovávají theoretické a praktické anarchisty.

„Vraťte nám pokoj duše!“ volají zoufalci a duševní rozervanci, o něž je oloupili novináři hlásáním bezútešné nauky hmotařské.

„Vraťte stavu našemu jeho důstojnost!“ volá dnes zhanobené a potupené kněžstvo na zvrhlý tisk. —

„Vraťte nám čest, ten nejdražší statek!“ volají tisícové, kteří kalem a blátem smýkáni jsou revolverovým tiskem. Tu vzpomínám mimoděk na šlechtného vůdce národa Riegra, jemuž nepřátelský tisk ztrpčil poslední okamžiky života. Zvrhlý tisk poštvál nemyslíci massu lidu proti šlechtnému Riegrovi a ten pod okny starému vlastenci provolává hanbu a hází po něm kamením. Já omlouvám ten pustý čin kamenujícího lidu, — neboť ten lid není ani tak vinen, jako tisk, který sehnal rozbouřený lid před Riegrův byt a kamení jemu do ruky vtisknul.

„Vraťte Kristu jeho Božství!“ volá tisíce křesťanů na ty bohopusté, novinářské rouhače, kteří tiskem zneuctili nejsvětější osobnost Kristovu.

Ano, nářek, stesky a žaloby derou se tisícům a tisícům z úst na zvrhlý tisk, který stává se lidstvu novou egyptskou ranou.

Doba přítomná je podobna modernímu Babylonu, kde poměry společenské stávají se vždy více spleťtějšími, zrovna jako ten pověstný gordický uzel, který marně čeká na nového Alexandra.

Vinou všech neutěšených a rozháraných poměrů národních jest právě tisk, který místo, aby upřímným návratem ke křesťanství vyvedl lid z tohoto hrozného bludiště, hlásáním moderního pohanství šíří zmatek, který nutně vyvrcholí kdysi v krvavou revoluci.

Tisk naší doby zavinil, že společnost celá těžce stůně. V tom je dnes lidstvo již za jedno, že doba přítomná jest velmi vážná, plna hrozných třaskavin a každý v úzkosti hledí budoucnosti vstříc, ze rtů dere se tlumená otázka: Co bude? Odpověď však bojí se každý vysloviti.

Než, ještě neukazuje rafie světového stroje na 12. a proto možno ještě pokusiti se o záchranu a vyléčení stonající společnosti lidské. Nejdůležitějším úkolem při léčení těžce nemocného je správná diagnosa.*)

Rožpoznání nemoce je prvním krokem ku vyléčení.

Nuže, hledejme tedy i my příčinu neutěšené naší doby.

Před 50 lety založena bohatými židy společnost, nazvaná „Israelitská alliance“. (Vrba: národ. sebeochrana str. 318.)

Společnost tato, jako všude, tak i u nás v Rakousku, **zmocnila se tisku**, aby provedla svůj plán: vyvrátiti křesťanství z kořene.

„**My**“, tak hlásala tato společnost, **„majíce tisk** v rukách, budeme sto převrátiti pravdu v nepravdu, nečest v čest, otrásti doposud nedotknutelným rodinným krbem a rozbíti jej na dobro“.

Prostředky, jakými tato společnost chce dosíci světového panství, napsali vídeňští rabíni svým souvěrcům.

Ve Vídni byla r. 1890 rozšiřována beze vší závady brožurka, sepsaná od několika židovských rabínů, v níž je více rad. Rady tyto jsou velmi zajímavé a přinesl je brněnský „Hlas“ roku 1890

---

*) Poznání nemoce,

ze dne 11. a 12. října. (Vrba: národ. sebeochrana str. 316.)

Uvedu některé!

1. „Pozemky přijďtež do židovských rukou. Proto jest nám potřebí vytisknouti nynější majitele z pozemků“. Bodem tímto si vysvětlíme ono volání pokrokářů po konfiskaci církevního majetku, kteréžto volání ozývá se i v listech národních od židů závislých.

Kdo pak má peníze, aby pozemky ty zakoupil? Zajisté že židovští millionáři. Tím vliv židovského kapitálu, bez toho již nyní tak hrozného, stal by se ještě hrozivějším.

2. „Přirozeným nepřítelem našim jest křesťanská církev, proto jde o to, abychom ji zničili“.

Rada tato vysvětluje nám soustavné útoky proti křesťanství, jež dostupují v době přítomné vrchole, kdy židovští náhončí vodí po vlasti naši Machara, úředníka barona Rothšilda.

3. „Pracujtež bratři naši o zrušení ozbrojené moci“. Nynější ozbrojená moc chrání doposud, aspoň má chrániti bezpečnost osobní a majetku občanů. Rádi věříme, proč lidé bojují proti armádě a při tom organisují svou moderní armádu červenou, která by chránila majetek i život millionových lichvářů, jak tomu bylo při poslední francouzské revoluci, kde sociální demokracie držela stráž před židovskými paláci.

4. „Nedá se upříti, že za nynější doby jest nutna oprava hmotného postavení nuzných tříd; této opravě by však musily přinést oběť třídy majetné t. j. kapitál. Kapitál ale jest v rukou našich, a proto jest potřebí, bychom se účastnili pouze hnutí“.

Rada tato jasně ilustruje cíle sociální demokracie, kterou v život vyvolali židé Lassalle a Marx. Nikdy se kapitálu židovskému tak dobře nevedlo jako za patronance sociální demokracie. Od počátku světa až do doby přítomné nebyla

s chudým lidem svedena ošemetnější hra, než kterou s ním sehrała sociální demokracie. Machar nejlépe ví, že v době, kdy socialní demokracie hlásá boj proti kapitálu, tento utěšeně vzrůstá ve vertheimkách jeho štědrého pána.

5. „Podporujte stále nepokoje“.

Radu tuto až příliš úzkostlivě plní pokrokové a socialistické noviny. Uměle a raffinovaně vyvolávají stále různice mezi národy, strkají všude své nečisté ruce a nedopřávají národům klidu a pokoje, jehož je potřebí ku hospodářské svépomoci.

6. „Máme peníze a za peníze se dá koupiti i čest i cnost“. Poznámek netřeba.

7. „Podporujme špatný tisk a špatná divadla“.

Ředitel židovského divadla v Novém Yorku, Adler, nechtěl kdysi připustiti na jeviště kus od Saloma Asche „Bůh msty“, v kterémžto kuse je snešena až příliš veliká dávka sprostoty. Když židovský spisovatel předčítal svůj kus řediteli Adlerovi a tento dočetl, pravil ředitel Adler spisovateli Ascheovi: „Pane Aschi, Váš kus činí na mne dojem ten nejtrapnější a zdá se, jakobyste byl vyrostl pouze v ovzduší lotrovské peleše. Jsem otcem rodiny a musil bych se stydět před svou rodinou, kdybych měl v tomto kuse vystoupiti“. Asche odpověděl: „Uznávám, máte pravdu. Můj kus není však pro židovské divadlo, ale pro křesťany bude dobrým“.

Křesťané si tedy mají nechat všechno líbit, ba i tu Ascheovu špinu, která též některým židům se hnusí. Kde to jsme, necháváme-li o sobě takto mluvit. Z toho seznáváme, že hlavním a prvním bodem programu židovského tisku jest křesťanům vyrvatí ze srdce jich náboženství.

Katolická církev má býti z celého veřejného života vyloučena, židovstvo však má býti uznáno a zákonem chráněno. Nekvašený velikonoční chléb židů jest důstojným a ctihodným obyčejem

— nejsvětější svátost oltářní bývá však předmětem hrozného rouhání.

Rabíni jsou nedotknutelnými úředními osobami, katoličtí kněži bídnými kněžoury. Židé usilují o to, aby jejich svátky byly na školách uznány, od křesťanů žádají nádenickou práci v neděli a ve svátek.

Židé houževnatě lpějí na vyučování své mládeže dle předpisů Mojžíšových, ale křesťanům vnucují volnou, bezkonfessijní školu.

Spolek „Alliance Israelitská“ ví dobře, že křesťané bez náboženství jdou jisté mravní i hmotné záhubě vstříc.

Tímto způsobem vysvětlujeme si dále ten hrozný boj protináboženský, který mocný tisk protikřesťanský vyvolal na celé čáře.

Účinky tohoto tiskového boje budou v budoucnosti děsné, neboť budou příčinou pádu a pokoření, jakého národ náš se ještě nedodělal.

Má-li který národ nejen udržeti se, ale i prospívati, jest nezbytně potřebí, aby všechny jeho společenské vrstvy ve všech svých poměrech šetřily přísné spravedlnosti, chovaly úctu k platným zákonům, vynikaly pilností a spořivostí a byly čistých mravů. Bez těchto cností neudrží se, aspoň ne dlouho, žádný národ, byť by byl počtem sebe čtenější, sebe bohatší a osvícenější.

Jelikož pak nejsilnější cností těchto oporou jest náboženství, proto věřili a slovem i písmem dosvědčovali vždycky a všude všichni lidé myslící jednohlasně, že žádný národ, žádné město, žádný stát nemůže obstáti bez víry v Boha, bez náboženství.

Proto také již staří pohané v lepších svých dobách považovali každého nevěrce, a vůbec každého, kdo jakýmkoliv způsobem brojil proti bohům nebo náboženství, nejen za škůdce víry a náboženství, nýbrž i za škůdce vlasti, a jako takového obyčejně vyhnanstvím nebo smrtí trestali. —

Tedy již pohané měli za to, že nevěra a brojení proti víře jest nejen hříchem proti Bohu, nýbrž že jest i proviněním proti národu a proti vlasti — a to vším právem, poněvadž se nevěrou podrývá a podemílá vše, co tvoří pevný základ státu. —

Nechtěl-li tedy národové propadnouti zkáze, musejí udržovati charakter svůj tak dobře jako jednotlivci.

A tytéž vlastnosti, které určují povahu jednotlivců, určují též povahu národů.

Nejsou-li tito velkodušní, spolehliví, poctiví, cnostní a stateční, budou míti malou úctu u národů druhých a malou váhu ve světě.

Národ, jenž nemá vyššího boha nad rozkoš nebo dokonce nad peníze, jak to hlásá tisk materialistický, jest na špatné cestě. Nešlechtné rozkoše zneuctívají pravou blaženost, podkopávají mravnost, zahazují pravou mužnost a sílu jak jednotlivce tak i národa. Znamenitý spisovatel národohospodářský Smiles píše: Žádné novoty veřejných zařízení, žádné vzdělání ve škole nemůže povznéstí charakter národa, který samochtě oddává se vášním.

Kdo chce pro tato slova míti důkazy, nechť se poohlédne v dějinách a najde jich tam dosti.

Napoleon I. pravil prý kdysi, že veliké neštěstí u každého národa vždycky předpokládá velikého vinníka — a tímto velikým vinníkem jest odtržení lidu od mravního řádu, což ve Francii dokázala bezbožská literatura.

Proslulý řečník, filosof i státník římský Cicero, který nejlépe znal dobré i zlé vlastnosti národa římského, napsal již tenkrát, když vydal své knihy v době svého konsulátu, že národ římský jest již pokleslým a že mu hrozí záhuba.

A přece v té době neprohrál Řím žádné rozhodné bitvy, nemusil odstoupiti žádné provincie. Národové cizí chránily se tenkrát překročiti hranice říše římské, a přece již v té době připravován byl pád Říma. A proč?

Národ římský, dříve střízlivý a cnostný, jenž měl ve zvyku vše počínati s Bohem, přestal se honositi ctnostmi, jimiž se stkvěli jejich předkové. Nemravná literatura připravila Římu nečestný hrob.

Na Řecku lze též jasně viděti, že národ, třebaš vynikal ve vědách a uměních a třebaš stál na vrcholku slávy, přece již v sobě může chovati zárodek smrti.

Když Alexandr, král řecký, šířil slávu Řecka až v nejzažších cípech Asie, již tehdy byly podkopány základy mravního života. Křivá přísaha, lež, podvod, zlehčování náboženství bylo na denním pořádku.

Nečest stávala se ctí, jakmile se uměla lidu podati na venek krásnou formou. Věcem nejhroznějším se dávala jména nejsvůdnější a to zničilo mocné jindy Řecko.

Kdo u nás sleduje noviny socialistické, jimiž tisícové se denně otravují, musí doznati, že již u nás tisk rovněž znesvětil přísahu, — lež zaměnil za pravdu — sprostou vraždu, paličství a loupení prohlásil za hrdinství.

Posud lidé věřili, že strom, má-li růsti, musí kořenem zasahovati do země. Rovněž tak lidstvo dospělo k nezvratné zkušenosti, že společnost lidská, má-li se vyvíjeti, musí šetřiti ctností, jichž zárodky vštípila do srdce Prozřetelnost boží.

Proto výchova všech národů, pokud jejich přirozenost nebyla zvrácena, nesla se tím směrem, že již dítkám vštěpován smysl pro spravedlnost, věrnost, šetření majetku i cti bližního atd., atd.

A tu najednou vyskytnou se lžimudrci, dokazující slovem i tiskem, že společnost lidská nepotřebuje již spravedlnosti, věrnosti, že nepotřebuje ohlížeti se na čest a majetek bližního a že stromy už porostou kořenem vzhůru.

Starý řecký počtář Archimedes chtěl vyvrátiti tento hmotný svět, kdyby prý byl měl nějaký pevný bod. Naši pokrokáři jsou šťastnější Archimeda, protože již našli pevný bod pro pokrokovou páku ku

převrácení či vyvrácení duchového světa křesťanského. Tímto bodem jest jim zvrhlý, lživý, nevěrecký tisk.

Tak Ferrera, původce hrozné vraždy barcelonské, vyhlašuje český svobodomyslný tisk za nejšlechetnějšího člověka, — defraudanta Kudrnáče prohlašoval socialistický tisk za mučenníka. — Odpusťte, — že nemohu četnými důvody ještě dosvědčiti, jak socialistický a svobodomyslný tisk převrací svět na ruby — poněvadž se mi hnusí o tom mluvit, že český tisk už tak klesl, že se každý upřímný Čech musí stydět před světem za ty nesčetné lži uveřejněné, jichž bylo více již, než hvězd na nebi.

Národ náš, počtem malý, se všech stran obklopený německým mořem, může jen tehdy zachrániti se před porobou, zůstane-li mravně zachovalým a tělesně zdravým. Proto s obavou a bolestí pozorujeme, kterak tisk stále víc a více porušuje mravnost šířením zásad bezbožeckých.

Kdo to s národem dobře smýšlí a zná dějiny, ten především musí se starati o to, aby šířil mezi lid četbu zdravou.

Kdo přináší lidu četbu, která dusí v něm ty staročeské krásné ctnosti, kdo šíří v lidu četbu, jež naplňuje duši českého člověka nenávisí ke Kristu, to není přítel lidu, byť by i byl členem různých „Národních Jednot“.

Kniha má býti lidu jeho věrným přítelem a dobrým rádcem.

Šťastný člověk, který na své životní pouti může míti po svém boku upřímného a věrného přítele. Kdo má věrného přítele, váží ho si více než zlata. Varujme se však přátelů, kteří mnohdy jsou našimi největšími nepřátely. — Proto právem říkáváme: „Bože pomoz nám od přátel (totiž od těch nepravých) a my si od nepřátel již pomůžeme.“

Takových přátel má náš národ velice mnoho, zvláště před volbami, kdy oni na schůzích snaží se získávati lid pro své nekalé plány.

Pozorujeme jednání takových samozvaných vůdců a přátel našeho lidu. Ve svých řečích bijí do církve a náboženství, až se hory zelenají. Z dějin vytrhují obyčejně jen ty temné stránky, zúmyslně je překrucující.

Já jsem byl několikrát na schůzi, kde socialistický řečník velmi mistrně vykládal posluchačům ty různé lži a nepravdy o církvi, jak ona byla tmářská, jak lid porobila a zotročila. Tito řečníci mi otevřeli oči.

Tak jsem si myslel, proč pak člověče mluvíš stále jen o těch chybách, kterých se snad dopustil jednotlivec jak člověk — a nezmíníš se posluchačům též o těch světlých bodech kat. církve, jež v dějinách tak jasně budou celým věkům svítiti. Ty jistě sleduješ nekalý cíl, totiž, abys zošklivil posluchačům katolické náboženství. Ano, tito řečníci mluví, aby rozsávali zášť, nenávist ke křesťanství, jež lidstvu určilo ten pravý cíl a vrátilo člověku jeho důstojnost lidskou.

Kněze katolické líčil tak hanebně — (rabínů ovšem i pastůrů se nedotýkáje) — že to budilo hnus.

Kdyby tomu řečníku bylo jednalo se o pravdu, pak by musil mluvit i o těch světlých stránkách církve. Tak však mluvit nesměl, protože mu to jeho adlerovská vrchnost zakázala. — Zaslouhuje pak takový řečník, aby se mu věřilo, když mluví tak strannicky? Tento způsob výchovy lidu činil na mně dojem, jako by matka chtěla své syny vychovávat tím, že jim stále a výhradně vykládá o chybách jejich z věčného otce a zatajuje jim, co dobrého jejich otec vykonal. Řečník ten ovšem namnoze účelu dosáhl. Pěstě, jež ve vzduchu mávaly, blesky, jež z očí šlehaly, byly toho důkazem, že tato jednostranná výchova může nésti ovoce u lidí, dějin neznalých, velmi záhubné.

Jako řečníci socialističtí prostě balamutí lid, tak to činí i jejich tisk.

Důkazů vám podávati nemusím, maje za to, že každý z vás měl snad příležitost seznati, jak

zušlechťuje socialistický, nemravný, bezbožný tisk.

Ovoce bezbožského tisku velmi jasně pozorujeme v kraji socialismem zamořeném, jako jest na příklad Ostravsko.

V tomto kraji sociální demokracie již přes 20 let apoštoluje a rozšiřuje evangelium Adlerovo, evangelium to bezbožství a výsledek? Výsledek jest ten, že není radno večer samotnému ven vyjít bez revolveru.

Duch lidský jest jako ta rostlinka, jež potřebuje ke svému vzrůstu tepla, vláhy. Toto teplo a vláhu dodává nám Kristovo náboženství.

Jako všechno tuhne a zmírá v přírodě — když slunce na své dráze vzdaluje se země — tak i ve společnosti lidské bez Krista umírá láska a bují sobectví, ničící ideály národní, strhuje člověka do propasti vášni a činí ho ubohým otrokem, loutkou z vůle cizí i své. Člověk bez náboženství zpravidla propadá vášním, jež zaslepují.

Poznavše zhoubně účinky špatné četby, káže nám zdravý rozum, velí nám denní zkušenost, varují nás dějiny, abychom varovali se četby nezdravé a podporovali dobrý, křesťanský tisk.

Již k vůli našim dítkám máme rozšiřovati zdravou, užitečnou četbu, abychom jim zajistili klidnou budoucnost.

Když matka ukládá své dětičky ku spánku, znamená je křížkem a s radostí pozoruje ty usměvavé tvářičky svých miláčků a tu často se matka zamyslí při vzpomínce, co na ty červičky její čeká. Ach, která matka, který otec by nepřál dítěti svému šťastné budoucnosti! A tuto šťastnou budoucnost připravíme svým dětem jedině křesťanskou výchovou a křesťanskou četbou.

Jak často slýcháme nařikati na mravní úpadek a že dříve tak nebývalo. Ano je to pravda, svatá pravda, že dříve tak nebývalo. Bývali naši předkové poctiví, věrní, pracovití, spolehliví atd., protože na stole jejich ležela nejlepší kniha na světě, bible, a vedle této knihy bývaly ještě jiné

knihy obsahu náboženského, které uměli skoro z paměti.

Však rozejděte se dnes po našich vesnicích, nahlédněte do těch skříní — a málo kde uvidíte ty knihy, z nichž čerpali naši předkové tu největší moudrost životní: „modlí se a pracuj.“ Dnes knihy ty snad jako starý cár povalují se někde v zastrčeném koutku a místo nich zaujaly přední místo tiskopisy plné rouhání, sesměšňování, zlehčování všeho nejsvětějšího a proto to také ve světě tak smutně a bídně vypadá. Za cáry pozlatkové lžísvobody ztratili Čechové víru, s vírou se vystěhovala poctivost, věrnost, svatost přísahy. Zde klíč k našim neutěšeným poměrům. Má-li býti lépe, pak buďme zpátečníci, t. j. snažme se ty vzácné vlastnosti našich předků opět vypěstovati četbou, kde se nevychvalují Machaři a jejich jed z Judey. Osvojujeme si vědomosti potřebné, ale nikdy za cenu ztráty křesťanství.

Rieger, když pracoval, aby uvědomění národní se probuzovalo po našich vesnicích, zakládal a radil všude zakládati čtenářské spolky.

Ke čtenářským spolkům chovám vždy obzvláštní úctu. Čtenářské spolky vykonaly v národě našem veliký kus kulturní práce.

Co po obcích bylo dobrého vykonáno, to obyčejně mělo vznik ve čtenářských spolcích.

Ze čtenářských spolků roznášeli venkovští „pismáci“ lásku ke vlastenecké knize po našich chatách a vlévali tak do hrudi českého člověka lásku a úctu k domovině rodné, kde předkové naši do úpadu pracovali, aby nám lépe se vedlo než jim. Byly to chvíle nezapomenutelně krásné, kdy v našich čtenářských spolcích vedly se hovory, jimiž v žily vlévalo se nadšení pro práci národní a při kterých hovorech svorně — ruka v ruce — kněz, učitel, rolník i dělník se předstihovali v praktických návrzích, jak a co by se mělo konati, aby národu z toho vzešlo blaho. Ovšem tehdy neznali ještě jedu z Judey, tehdy ještě Machar nestrašil svou antikou.

Zlaté časy, kdy na všech stranách kniha v duchu křesťanském pomáhala klásti základy k lepší budoucnosti, ty brzy zmizely jako pěkná mydlinová bublinka. Zaduš do ní vítr — nekřesťanský tisk — přivál s sebou pochodeň náboženských zmatků, nasel nesvárů a tak zastavil lid náš v pokračování práce, které se podjali kdysi s chutí a zdarem naši otcové.

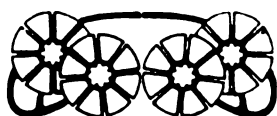
Jeden vznešený úkol přece kniha u nás provedla, jak už bylo řečeno, jest to národní probuzení. Jako podařilo se knihou vyburcovati českého člověka z lhostejnosti národní, tak může opět kniha národ náš probuditi z náboženské lhostejnosti.

My pozorujeme, že již hodně svítá, kdy začínáme my katolíci se **teprve** chápati tisku. Až se nám podaří docílití toho, že každý katolík bude míti v domě svém katolické noviny, tu slunce křesťanství svým teplem a jasem rozpráší ty mraky, jež vypařily se z bažin nevěry.

Katolický tisk oživí, osvěží v nás národní i náboženské city a bude nám ukazovati jasně cestu, po které bychom se měli bráti, aby zlaté časy pokoje a blahobytu se vrátily do krásné naší vlasti.

Rozšiřováním katolické četby vyplníme odkaz nejlepšího našeho národního vůdce Riegra, který důtklivě napomínal, aby národ náš nikdy se nespouštěl zásad křesťanských.

Nuže ruce k dílu! Staňme se pro tuto chvíli všichni horlively pro katolický tisk a tím prospějeme nejen sobě, ale i své vlasti, jejíž blaho nám jde nade vše.

.....

Knih tiskárna **ROBERT VESELÝ** **ve Strážnici, Mor.,**

doporučuje se sl. spolkům, průmyslovým a peněžním závodům, samosprávným a hospodářským úřadům, živnostníkům atd. ::::

Závod tento moderně zařízený

zabývá se výrobou časopisů, knih, tabel, knížek, záloženských stanov, účtů a cenníků, dopis. papírů a obálek s firmou, všelikých plakátů a pozvánek, nálepek ražených, diplomů atd.

Výroba kaučukových razítek.

::: Rozpočty zdarma. :::

.....

II.

Mravní vliv literatury a tisku vůbec.

Ve spolku „Hostýně“ v Holešově přednesl Stanislav Sadil, správce školy v Pacetlukách.

Když před 19 lety jistý anglický professor ve svém díle o mravním vlivu literatury navrhl, aby se na obecných školách 2 nebo 3 hodiny v týdnu věnovaly četbě dobrých povídek, ujaly se myšlenky té některé naše časopisy správně tvrdíce, že by mnohé děti po všecek svůj život si zapamatovaly hojně z toho, čemu se takto přiučily. Však již tehdy poukázáno k tomu, že naše knihovny nestojí na žádoucí mravní výši.

Proto tento dobrý návrh zůstal dodnes pouhým návrhem, poněvadž nebylo dost dobré, mládeži přístupné a pro ni poučné četby.

A tak je tomu bohužel i nyní, jenom že ve větším rozsahu: přemnoho tištěného, ale pramálo dobrého. — Staré přísloví praví, že čtení je cesta k umění. — Palacký nedlouho před svou smrtí radil: „Teď je potřebí, abychom se vzdělávali a podle vzdělaného rozumu jednali. To jest jediná závěť, kterou bych, takřka umíraje, zanechal národu svému. Nechť nemyslí naši mladí lidé, když budou vlastenčiti, že to dostačí; vzdělávati se musí, sebe i celý národ.“

Palacký jistě znal náš národ a věděl, čeho jest mu třeba. Celý život věnoval službě národa: napsal národu našemu „věrný obraz minulosti jeho, ve kterémžto by jako v zrcadle poznal sebe sám a vzpamatoval se v tom, čeho mu potřebí.“ Památná jsou jeho slova: „Kdykoliv jsme vítě-

zili, dalo se to pokaždé více převahou ducha než mocí fysickou a kdykoli jsme podléhali, býval tím vinen vždy nedostatek duchovní činnosti, mravní statečnosti a odvahy, a nepovzneseme-li ducha svého a ducha národa našeho k vyšší a ušlechtlejší činnosti, než-li jest u sousedů, nejen nedobudeme si čestného místa v řadě národův, ale neuhájíme konečně ani přirozeného bytu svého.“ —

A kterak dosáhneme tohoto cíle?

Zajisté mimo dobré vychování vhodnou, dobrou knihou, která ustálí rozum náš, učiní nás mravně statečnými a vzbudí touhu po ušlechtlejším snažení.

Kdybychom věnovali alespoň částku obnosu, který vydáme ročně za často zbytečné potřeby tělesné, nutné vzdělání duševnímu, měli bychom za krátko vhodnou knihovnu a v ní zajisté dobrého přítele, upřímně smýšlejícího a nezištného rádce.

Předčasně zesnulý miláček českého čtenářstva Václav Beneš Třebízský, napsal o domácích knihovnách: „Jen takovou knihovničku v každém zámožnějším statečku! Ta by opravdu stala se šotkem, jenž by brzo přeměnil tvářnost našich osad po širé vlasti české. Pak by s kronikou vrátila se každému paměť, s pamětí čest a hrdost, a pod šindelovými střechami vykvetla by nejutěšenější kvítka zlaté domácnosti: spokojenost, vřelá láska a svatý mír!“ — Za dobrou knihu nelitujme peněz!

František Doucha praví: „Komu líto peněz na dobrou četbu, podoben je rolníku, který nechává pole pořád úhorem, že mu líto semene. Ale co bude sklízeti?“ Šťasten, komu v mládí, v rozhodné to době, dostaly se do rukou jen knihy dobré!

Neboť je pravdou, že takovými se stáváme, jaké jsou knihy spisovatelů, jež stále čítáme.

Franklin litoval času, který ve svém mládí věnoval nevhodnému čtení, z něhož mu neplynul žádný užitek, a kterým se obíral proto, že neměl nikoho, kdo by jej vedl. Známo, že peníze mnoho zmohou, však možno tvrditi, že mnohdy dobré, upřímné a v pravý čas pronešené slovo mívá větší moc než peníze; mnohdy odvrátí člověka i od nejhoršího skutku, k němuž neměl již daleko. Vlídne slovo železná vrata otvírá.

Korio!án na prosbu staré matky odpustil Římu, ač věděl, že ho to bude život státí.

Dobré slovo mění velmi často celý náš směr životní. — Avšak vedle moci slova živého má moc ještě větší slovo tištěné, uložené v dobré knize.

„Dobré knihy jsou nejlepší přátelé!“ praví přísloví. Dobrá kniha je mnohdy lepší než člověk. Ona je naším nejlepším učitelem, rádcem, těšitelem. —

Osvěcuje rozum náš, povznáší mysl naši, poučuje, vzdělává a zušlechťuje.

Dobrá kniha zaplašuje bludy, kárá bez trpkosti naše poklesky, ukazuje nám, čeho bychom měli následovati a čeho se varovati. Ona uvádí nás ve společnost dobrou, kdež obcujeme s duchy nejlepšími a nejšlechetnějšími.

Dobrá kniha způsobí u mnohého člověka i obrat v životě jeho; z člověka špatného stává se člověk hodný, ze surovce muž dobrý, z nevěrce upřímný křesťan. (Příklad svatého Ignáce z Loyoly!)

Proto se říká o tom, kdo pomáhá šířiti dobrou četbu, že je apoštolem. Měli bychom takových apoštolů více, kdybychom řídili se vzácným příkladem sv. Augustina, jenž říkal: „Mohli jiní, mohly jiné, proč pak ty ne, Augustine?“

A účinkuje-li ve společnosti lidské tak blahodárně kniha dobrá, oč rychleji zhoubnou nákazu šíří kniha špatná!

Špatná kniha! Kratičká dvě slůvka, ale kolik zla v sobě skrývají!

Působí-li mnohdy na člověka zhoubně jediná zlá řeč, již byl slyšel, strhují-li mnohdy jinocha v záhubu několik zlých slov, tím zhoubněji na čtenáře musí působiti špatná kniha.

Mluvené slovo míjí, prchá, kniha zůstává; možno ji třeba stokráte čísti.

Knihá může s člověkem jíti na procházku, na cesty, provázeti jej do společnosti; zůstává s ním doma, leží na jeho stolku pracovním, ba vniká i do ložnice a čeká v posteli za jeho hlavou, aby jakmile se rozední, hned byla opět po ruce.

Knihá mluví k člověku ve dnech zármutku i radosti, od srdce k srdci, často jazyky tisícerými, a její myšlenky a obrazy vtiskují se tím hlouběji v duši jeho, čím je samotnější, a čím méně tudíž ze čtení je vyrušován. —

Smutná je kapitola špatné knihy v ohledu mravním. Co zkažených životů, zmařených existencí, množství různých nepravostí má na zodpovědnosti. Zde může se plným právem říci: „Běda tomu, skrze koho pohoršení pochází!“

Myšlenky v knize nejsou jen tak na rychlo hozeny, nýbrž urovnány a často i okrášleny všemožnými vнадami svůdnosti. Nakladatelé knih neslušných bývají velmi podnikaví a praktičtí.

Dají knize pěkný obal, hojnou a zvučnou reklamu.

Za stara bývaly vázány do svinské kůže krásné myšlenky, nyní v krásné kůži vevázány často hnusné myšlenky. Větší a jistější nebezpečí hrozí od špatné knihy, než od člověka špatně myslícího a mluvícího. Mluvící je šípem, jenž v letu nás se dotkne, ale špatná kniha je oštěpem, který zaráží se do srdce.

Na koho však nejvíce špatná kniha působí — je mládež.

Ta hltavě ssaje výplody pochybných autorit, neohlížejíc se na dobré a zlé. — Běda mladíku, kterého špatná četba v osidla dostane!

Přeplněné trestnice mladistvými zločinci jsou nám výstražným toho příkladem, ač místo mnohého zločince měl by v žaláři seděti nevěrecký a nemravný spisovatel, který příčinou byl jeho zkázy.

Správně o tom napsal ruský básník Krylov v bajce o lupiči a spisovateli.

Před soud Boží přišel lupič, který skončil na šibenici, Hned za ním dostavil se slavný spisovatel, chválou lidskou zahrnutý, jenž ve svých spisech lákavým slohem šířil nevěru a nemrav. Na Božím soudu není okolků. Na řetězích zavěšeny dva kotly, do každého dáno po jednom hříšníku. Pod lupičem rozdělán oheň prudký, že vše praskalo.

Pod spisovatelem rozžehnut jen plamének malý, který však znenáhla rosti.

Minuly věky: — oheň pod lupičem uhasl, ale pod spisovatelem hořel víc a více. I nařikal si spisovatel na nespravedlnost soudu. „Třeba, že jsem někdy frivolně psal“ — zvolal — „přece neučinil jsem nic horšího než onen loupežník!“ Tu objevila se před ním nejstrašnější z dračic pekelných, syčící zmije kolem hlavy a majíc a krvavý bič v ruce držíc. „Jak že?“ zasípěla na něj, „ty odvažuješ se ještě reptati a k onomu lupiči přirovnávati? Tys daleko horší než on! Nebezpečným byl, dokud žil na světě; ty však?! Dávno již zpráchnivěly kosti tvoje, ale každého dne odhaluje slunce novou hanebnost, které tys byl původcem! Jed tvých spisů účinkuje stále víc a více. Co děti pokazily tvoje spisy, kolik hanby a starostí nadělaly děti tvým rodičům!

Kdo tropil si posměch z Boha, kdo uvolňoval svazky manželské, kdo šířil nevěru pod pláštikem vzdělanosti, kdo líčil růžovými barvami všechny vášně a nepravosti, než ty a spisy

tvé? Kolik vražd, kolik sebevražd, kolik vzpour, kolik slzí a krve zavinily spisy tvé? . . .

Zasloužený je trest tvůj!“ . . .

Tak promluvila a zavřela kotel. —

Moderní lidstvo nevěří valně ve věčnou odplatu a posmívá se peklu.

Maně tane mi na mysli historka, která se k tomu vztahuje. Dva poctiví Valášci chystali se z města, kam dovezli dříví na prodej. Skromně dojídali v hostinci chudičké pokrmy, když najednou zazněl z vedlejšího pokoje veselý smích. Bujará společnost tropila si tam žerty z věčnosti.

Zvědavě naslouchali Valášci bujnému rozhovoru. Najednou nahnul se starší z nich k mladšímu a vážně pronesl, ukázav prstem do toho pokojíku: „Ti tam pravjá, že prej není pekla, ale na mú dušu, kerýsi sa spere!“ — Věru, že musí býti úzko a teskno každému šlechetnému člověku, vážně-li a pozorně sleduje, co všechno ve světě se tiskne a čte, zvláště uváží-li, že vzmáhající se špatný tisk je nemocí, nakažlivou rakovinou věku našeho.

Bohužel hltavě čítají se knihy prosáklé nevěrou a oplzlostí, povídky a romány, v nichž největší nectnosti a ohavné zločiny líčí a oslavují se jako činy hrdinské, naproti tomu mravy a ctnosti křesťanské vysmívány jako slabosti ducha, obmezenost a zpozdilá naivnost. Poslušnost zove se nedostatkem samostatnosti, pokora obmezeností ducha, poctivost hlupáctvím, víra nevědomostí.

„Budťež všem vrácena pravá jména!“ zvolal Pius IX. zcela oprávněně.

Jsou — Bohu budiž žalováno — i v naší literatuře u velikém množství knihy, v nichž popírá se Bcžství Kristovo, upírá se dokonce jsoucnost Boží, v nichž upírá se život posmrtný, nesmrtelnost duše, popírají se zázraky Kristovy, dějepisný ráz písma svatého; jsou knihy, v nichž

líčí se naše kněžstvo jako nejhorší vyvrhelové lidstva.

„Duch však takový, který se Bohu rouhá, není duch dobrý!“ praví německý spisovatel hrabě Stolberg.

Často se poukazuje, že náboženství nikdo prý nám nebere, že však toto má zůstatí soukromou záležitostí každého jednotlivce, a zatím zlehčuje se nám všemožně tiskem, aby stalo se hodně nezáživným, — abychom tím dříve se ho zřekli.

Protivníci dobře vědí, že nerad dotkne se kdo pokrmu sebe chutnějšího a třeba na zlaté míse podávaného, když někdo mísu denně špiní a na její okraj plivá.

Obzvláštní opatrnosti bylo třeba, když vynalezen tisk, a knihy rozdivného obsahu v ohromném množství mezi lidem křesťanským počaly se šířiti.

Tehdy sestaven byl papežem Piem V. zvláštní sbor kardinálů, jehož úkolem bylo, knihy tiskem vydané prozkoumávati a nebezpečné, nevěrecké poznačovati, aby lid křesťanský před nimi varován býti mohl.

Dokud dobrá byla shoda mezi nejvyšší vrchností duchovní a nejvyššími vrchnostmi světskými jednotlivých států, vedly i státy přísný dozor nad tím, co se tisklo, usnadňující církvi důležitý úkol její v té příčině.

Od té doby však, co lživý liberalismus zavládl světem, přijata a prohlášena mezi jinými svobodami — lépe řečeno „nevázanostmi“ — od francouzské revoluce zděděnými, také svoboda, spustlost a nestydatost tisku.

Moderní státy stíhají nyní hlavně jenom takové spisy, které čelí proti zřízení a řádům státním. Knihy však, podkopávající křesťanskou věro- a mravouku; popírající základní pravdy náboženské, šířící nevěru, tupící způsobem neslychaným hlavu církve, řády a obřady církevní,

knihy obsahu oplzlého, nemravného, mají v době nynější volný přístup a vzcházejí se jak houby po dešti.

A přece pravdou zůstává:

Vznešená kniha povznáší člověka ku šlechtným myšlenkám, sprostá kniha činí ho sprostákem, třeba měl leštěné botky a zlatý řetěz na hedvábné vestě! — — Dobře praví Jablonský: „Nevěř vše, co z péra vyjde, k přírodě svůj nakloň sluch, v knihách mluví jenom lidé, v přírodě však mluví Bůh!“ — Avšak za dnů našich nejen knihy obsahu špatného mnoho zla působí, ale hlavně tisk drobnější: různé časopisy, brožury, letáky, divadelní kusy, pohlednice a j. — Největší pak podíl na tomto zlu tiskem páchaném mají noviny. A proto poněkud déle se u nich zastavíme.

Prvním týdníkem byl list ve Štrasburku založený, jehož ročník 1609 dosud je zachován v universitní knihovně heidelberské!

V Anglii nepotkáváme se s periodickými listy před roku 1622., ve Francii vyšel první týdník r. 1631. Prvním německým denníkem byla „Leipziger Zeitung“.

Anglie měla první denník až r. 1702 „Daily Courant“, Francie r. 1774 „Journal de Paris“.

V Čechách začal vydávati první noviny roku 1719 Karel Rosenmüller v Praze s názvem „Pražské poštovské noviny“.

Již Napoleon I. nazval tisk velmocí a dodal: „Čtyři nepřátelské časopisy učiní více škody, než stotísíc mužů v otevřeném poli!“

Zvláštní je, že vynalezení tisku padá do téže doby, kdy vynalezen střelný prach.

A podivno i významno, že oběma těmito vynálezům společna jest jedna vlastnost, expansivní síla, rozpínavost.

Tisk však má před prachem tu výhodu, že nemusí stále znova býti nabíjen, nýbrž působí

tak dlouho, dokud mol nezničil poslední písmenky.

Nynější svoboda tisku plným právem přirovnávána ke dravé řece, která rozvodněna z břehu vystupuje, hráze trhá a s divokým hukotem žene se v kraj, vniká do zahrad, dvorů a domů, všecko trhající, rvouc a ničící.

Jak hrozná povodeň valí se Evropou, žene se světem, šumí a vysoko stříká bez břehů a hrází nevázaný proud svobodného tisku.

Vodě snad utečeme, před ohněm se zachráníme, před zlodějem se zavřeme, ale tisk všude nás pronásleduje. Doma i na ulici, ve společnosti, všude jak tyran neúprosný nás stihá; tak se rozmohl, tak úžasně vzrostl, že stal se takřka viditelným vzduchem nynějšího lidstva.

Tisk jest bez odporu z největších a nejdůmyslnějších vynálezů lidského ducha a není pochyby, že mohl a měl by býti nejvýdatnějším pomocníkem dobra, krásy a mravnosti. Mohl by býti požehnáním v každém směru, v náboženském, mravním, pro učence, úředníka, řemeslníka, rolníka i pro dělníka.

Vždyť jednou z prvních knih, která se tiskla, byla kniha knih, Písmo svaté. Než jako všecko, i nejsvětější zneužito, ku zlému obráceno býti může, tak stalo se záhy i s tiskem.

Synové tohoto světa byli odjakživa chytřejší než synové světla.

Když duch nevěry a vzpoury začal se šířiti, první snahou jeho bylo, dostati v moc svoji tisk, prokopati břehy mravnosti, spravedlnosti a práva, jež tisk v mezích udržovaly.

Nepřátelé církve i společenského řádu a mravu pochopili záhy, jak mocnou zbraní je tisk veřejný, proto se ho také zmocnili a ku svým nekalým účelům svobody tisku zneužívatí se jali.

Poslechli rady zakladatele mezinárodního židovského sdružení Crémieuxa, jenž napsal: „Nepovažujte za nic vše ostatní, peníze za nic,

vážnost za nic. Tisk je všecho! Majíce tisk, budeme míti vše ostatní!“ —

A že výrok tento je pravdivý, naznáme všichni, všimneme-li si, v čí rukou je většinou periodický tisk, a v čí rukou je většinou majetek národů i rozhodující vliv politický.

Dobře věděli zpurní duchové, že slovo mluvené zaniká, slovo napsané neproniká, ale slovo tištěné bleskem letí, se šíří a trvá.

Proto dozor státu, dozor církve na produkty tisku byl jim nanejvýš nepohodlným.

Svoboda tisku byla heslem jejich a neustali podryvati, neustali podněcovati, až domohli se, po čem toužili. Dosáhli svobody tisku, ale svoboda stala se nevázaností.

Krvavá revoluce francouzská byla prvním dílem podvratného tisku, a prvním činem vítězné revoluce bylo zrušiti všelikou cenzuru, prohlásiti úplnou svobodu tisku, jež zvrhla se v úplnou nevázanost a nemravnost, takže už Napoleon I. svobodu tisku zrušil — ale nadarmo.

Svobodný tisk zatím ovládl všecho, rázem podrobil si celou Evropu.

Rozvodněná řeka nedá se zákonem v břehy zatlačiti, rozpoutaný tisk nedá se zákonem napravit. „Oheň je dobrý služebník, ale zlý pán“, praví přísloví, však u větší míře pravdou je: tisk je dobrý služebník, ale zlý pán!

Tisk, když se stal pánem situace, dovedl upevniti panství své tím, že podryl křesťanskou víru a mravnost a zapřáhl do služeb svých lidstvo, an hověti se jal jeho nejhorším vášním. —

Kdo nadělal z lidí otroky nemravnosti?

Špatný tisk, jenž jako jedem otravuje smyslými obrazy a ilustracemi, vtipným a živým líčením nemravnosti.

Kdo je příčinou nezměrné pýchy a přepychu mocných tohoto světa, ne-li podplatný tisk, který lichocením a vychvalováním činí z lidí polobohy,

chyby jejich zakrývá, omlouvá a vylouvá, utiskovati a vydírati slabších dovoluje.

Kdo zanesl v lid bezbožnost, nemravnost, nespokojenost, vzpouru, anarchismus, ne-li úlisný tisk? —

Tisk stal se po většině majetkem a pánem velikého kapitálu a tisk přejal na sebe i všechny jeho hříchy: nemrav, požitkářství, vyděračství a utiskování. —

Tisk valnou většinou neslouží Bohu, nýbrž ďáblu.

Blahé paměti veliký papež Pius IX. nazval tisk vozem zlého.

Vůz, v němž zapřaženo zlaté tele, poháněné křivonosým vozkou bičíkem nemravnosti a na voze chlípnost, veřejně se objímajíc s mamonou — toť věrný, ale hnusný obraz většiny tak zvaného moderního tisku.

Je nepopíratelnou pravdou, že svět nynější je úplně ve vleku periodického tisku.

Zesnulý politik Dr. Kaizl správně napsal: Velké obecenstvo žije jenom ve 24hodinových odstavech a raduje se, nebo zlobí se střídavě vždycky pro to jediné, co den přinesl“ — vlastně co si ve svém listě přečetlo.

U většiny nahrazuje rozum denní list politické strany, k níž se hlásí.

Ve století našem i mysliti stalo se výnosným řemeslem, jehož zmocnil se denní tisk.

V několika velikých městech evropských otírá se denně smečka dobře placených nevěrců svými jedovatými péry o vše, co je křesťanské.

Sta a sta menších časopisů opičí se po nich, a tak rozšiřuje se jenom nevěra den co den ve statisících rodinách a miliony duší jed tento polykají.

Pěra takových nevěreckých spisovatelů působí více zla a větší škodu, než-li hordy divokých Hunův a Vandalův.

Tito pobořili sice města a dědiny, vraždili a loupili, co bylo pozemského, ale vandalové tisku loupí nesmrtelné duše a trhají je nejrůznějšími náruživostmi.

V moderních básních, novellách a románech, v moderním divadle máme toho důkaz. Ba smutno, že i některé moderní kusy divadelní libují si v hovění všeobecnému proudu materialistickému a protináboženskému, sesměšňující, co nám posvátno.

A přece má divadlo úkol vznešený, jsouc „školou národa, chrámem umění a vzdělanosti“. Má tedy základem každého uměleckého díla zůstatí pravda.

Pravda má umělci zářiti jak spásný maják, ať líčí život lidský, jeho tužby, nebo děje celých národů a lidstva.

Nemůže však býti krásné, co není zároveň pravdivé a dobré.

Má-li tedy divadlo býti mocným prostředkem ku vzdělání, musí kusy pro ně psány býti na této vznešené zásadě a nesnižovati se v kal tak mnohých denních listů, které, nemohou-li dosti kaziti ve sloupcích stran předních, věnují tomuto nepěknému dílu valnou část inserátů. — —

A o výkladních skříních s pikantními pohlednicemi a obrázky pro naši „zlatou“ mládež, netřeba mluvíti.

V tom máme všichni smutné zkušenosti — vždyť tlačí se před takovým výkladem zvláště ve velkoměstech několikráte za den četný dorost od šestileté žabky až do posluchačky vysokých škol a od učedníka až do zkušeného medika — a divno, že se tam nezastudí ani v zimě, což stalo by se jistě — v kostele. Snad je zahřívá bohatá pastva mladistvým očím! —

Jistý nakladatel chválil se nedávno veřejně, že jeho časopis pro dívky, zemskou školní radou do žákovských knihoven zakázaný, těší se po zákaze stále většímu odbytu a ve statisících exemplářích

šíří se po vlastech českých, což je prý zjev náramně potěšitelný!

Snad zalekne se on i širitelé časopisu toho kdysi ovoce, které „blahodárné“ působení takového spisku zpiodí! —

Ve svobodné Itálii na kongressu knihkupců — vydavatelů v Římě přijata nedávno následující resoluce: „S hlubokým zármutkem konstatujice obrovský vzrůst nemravné literatury, která bez ohledu na všeobecné dobro, bez ohledu na mravní zdraví mládeže, rozpoutává nejhorší vášně lidské a vážně ohrožuje základ naší vzdělanosti — prohlašujeme docela protivně své hledisko proti autorům a rozšiřovatelům jedovaté literatury otravné. Považujeme za svou přirozenou povinnost, sjednotiti se všemožně proti této ráně společenské a rozšiřovati intensivně knihy dobré, energicky se postaviti proti lživé literatuře a žádáme státní autoritu za pomoc. Doporučujeme „Sdružení“, by ohlásilo díla, jichž právem musíme litovati, by netrpělo ve svém středu nikoho, kdo by se v tomto směru provinil!“

Bylo by již konečně na čase, aby našli se i u nás lidé dobré vůle, kteří spojivše se bez ohledu na politické předsvědčení, učiní-li konec zhoubnému řádění špatného tisku jak mezi mládeží, tak mezi dorostlými!

Nikdo rozumný není proti pravé svobodě tisku, právě naopak, přejeme si jí, pokud založena alespoň na zásadách pouhé slušnosti, však protiviti se musíme zneužívání svobody.

Nikoli ušlechtilou svobodu, ale nemravnost tisku potíráme, proti zhoubě, kterou špatný tisk ve společnosti působí, se vzpíráme! —

A kterých užijeme prostředků, abychom dosáhli tohoto vznešeného cíle svého, abychom špatný tisk odstraňovali?

Učiníme to prostředky zcela jednoduchými.

Má-li zlomena, zničena býti moc tisku špatného, tedy je svatou povinností každého z nás,

zdržovati se tisku špatného, nečisti a nepodporovati spisů protináboženských a nemravných. Začněme záhy hned u mládeže. —

Byl jsem jednou v selském statku ve chvíli, kdy matka poučovala nevelkého hochy, majícího zálsk na kousek tučného masa v troubě schovaného, takto: „Maso je pro tatínka, tvůj žaludek by ho nesnesl; onemocněl bys. Dám ti raději koláč, trochu mléka nebo kousek chleba s máslem, to je strava tobě přiměřenější a prospěšnější.“

A měla pravdu.

Strava dospělých lidí neslouží malým dětem. To měli bychom naznati a dle toho se řídit i v ohledu mravním.

Spisy pro dospělé vzdalujme zraku nezkušené mládeže, pokud možno nejdále a nejdéle. Krofme zvědavost mladistvou a pilně bděme nad četbou svého dorostu.

Mravně zachovalá, nevinná mládež bude nám hojnou odměnou naší svědomitosti.

Však i dospělým třeba v tom ohledu jisté újmy.

Škodí-li nám tělesně, když v nestřežené chvíli dopřejeme si více požitků, neprospěje nám zajisté ani duševně, často-li zapomínáme, že i nejpěknější obraz zčerná a zkazí se, necháme-li na něj stále se usazovati sžíravý prach; jed, třeba v malých dávkách denně vstřikovaný, na konec přece otráví.

Spisů dobrých nemůže snad každý kupovati, ale každý může spisů špatných se varovati, má, ba musí bez ostychu žádati, aby spisy dobré byly vyloženy ve spolcích, jichž je členem, v místnostech, které navštěvuje a svým penízem podporuje. A kdo přispěti můžeš, nezapomeň, že jednoho nutně třeba: hmotné podpory dobrého tisku. „Vojínům katolického tisku je třeba nevyhnutelně milodarů, bez nich zůstalo by namáhání jejich marné!“ pravil sv. Otec Lev XIII.

Není jenom vinou spisovatelů, že většina knih a časopisů se nese špatným směrem, nýbrž jest i vinou obecenstva, že spisů dobrých nežádá a nekupuje, že často podporuje špatný, nemravný tisk. I na literární trh vozí se nejvíc takového zboží, po kterém je největší poptávka.

Nestačí, aby se dobré spisy skládaly a psaly, ale je nutno, aby se také odebíraly, četly a šířily. Netřeba nám v kalných vodách nevěreckého tisku občerstvení hledati; máme Bohu dík již dosti spisovatelů dobrých — jenom je častěji vyhledávejme.

Kdo dobrou knihu nebo časopis odebírá a čte, ten nepodporuje, jak se obyčejně říká, literaturu, ale podporuje sebe: vzdělává se a mravně zdokonaluje.

Velká věc žádá velkých obětí.

Nepřátelé naši věnují milliony na tisk, dobře ceníce jeho velmoc, a z naší strany děje se posud tak málo! Svorný je nářek listů katolických na netečnost a chladnost obecenstva.

Fysika učí, že odporem měří se síla.

Nuže! Jakou silou na nás se tlačí tiskem špatným, tak vzepříti se musíme, abychom útok odrazili, jinak za slabochy nepřítel nás bude považovati.

A toho bohdá nebude, aby svatá pravda, právo a spravedlnost zbaběle prchati měla před násilím a lží! Neumdlévejme, i když dílo hned dařiti se nám nebude; jistě podaří se našim nástupcům.

Neklesejme na mysli! Známý řečník a politik Lamarzelle navštívil jednou zbožného kardinála Vivesa. Stěžoval si mu, jak život jeho strany v parlamentě francouzském je hodně neutěšený, jakých často dožijí se zklamání, že mnohdy přišli již do pokušení říci si: „Nač to všechno?“ Staříčký kardinál Vives odhodlaně uchopil se pravice Lamarzellovy a zvolal: „Neříkejte nikdy tato slova! Mně dal život o tom poučení, které

také vám poslouží. Já jsem posílal na vinici Páně hodné misionáře, kteří ochotni byli též svůj život v oběť přinést — a přece namáhání jejich často zůstalo marným. Po nich přišli jiní, kteří se jim snad nevyrovnali, a hle! práce jejich znamenitě se dařila. První seli, ale žně připadly druhým!“ —

A Čelakovský píše v „Růži stolisté“:

„Nepaměti do propasti klesne pustý darmo-
chleb; bláh, kdo pěstoval své vlasti jednu růži,
jeden štěp! Komu však los méně skvoucí padl,
aspoň pro budoucí poutníky a poutnice urovnávej
silnice!“ — Proto chutě k dílu! Nechť sebe
větší je moc tisku špatného, nechť jako železná
klec nás obklopuje a svírá, buďme lvy neohro-
ženými, svrhněme mrzké jeho okovy, opřeme se
o tu mříž odhodlaně a s pomocí Boží ji zlomíme!

A tomu volám zdař Bůh! —

Levné ceny!

Obsluha solidní!

Vlastní výroba oděvů u firmy

Josefa SMÉKALA,

Eliščina tř. 23.

Kačení ulice I.

Nabízí se ct. obecenstvu
ku vkusnému provedení
elegantních obleků pro
pány a hochy, c. k.
úřednictvo a veledúst.
duchovenstvo.

Zvláště vkusné provedení klerik.

**Českému katolickému učitelstvu a
všem přátelům české školy národní**

doporučuje se

≡≡≡ **knihařský závod** ≡≡≡

K. Slavička v Olomouci,

Terežská ulice číslo 22.

k provedení všech prací knihvazačských pro knihovny sou-
kromé, školní, farní a obecní v úpravě jednoduché i složité,
ve výzdobě vzorů národních i moderních! Mnoho pochvainých
uznání z: vykonané práce! Odborná znalost a svědomitá
jest zajištěna a bude každý řádně obsloužen!

Pro vyučování nabízí firma tato pěkné národní obrazy
v lepenkovém rámu po 3 K. Be: rámu kus 1 K.

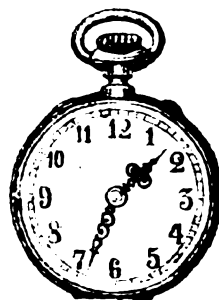

Podporujte českou práci.

Dvouletá záruku.

**Vlastní
výroba.**

Nikl. remon. syst. Roskopf s řetízem za 7 K.
" s dv. pláštěm za 10 K.
Stříbrné rem. syst. Roskopf s řetízem za 10 K.
Niklované remonterky cylinder za . . . 8 K.
Niklované remonterky s dvoj. pláštěm za 9 K.
Stříbrné remonterky cylindr za . . . 9 K.
Stříbrné rem. s dvojitým pláštěm za . . 12 K.
Budíky od 3 korun 60 haléřů výše.
Nástěnné hodiny se závažím za . . . 7 K.

Josef Veselý, hodinář ve Strážnici, Morava.

Pravá rakouská i mor. vína uznaná za nejlepší.

Oznámení.

Dovoluji si P. T. obecnstvu zdvořile oznámiti, že jsem převzal novou útulně upravenou

restauraci „Katolického Domu“

Františka v Olomouci, Zast.
Jos. třída elektr.

a tutéž dne 1. dubna otevře'. Útulné, nádherné, pohodlné opatřené a zařízené vzdušné restaurační a kavárenské místnosti poskytl lepší pohodlí. Reálná obsluha, velký výběr píšů tu- i cizozemských k dispozici. Če „břežník“ kroměřížský a „Granát“ z kn. vovaru, jakož i plzeňský „Parozdroj“ z ského pivovaru v Plzni. Výtečná ku

Prosíce za lask. přízeň vynasnažím se, aby obecnstvu vždy jen nejlepším občerstvením poskytl v nejhlubší úctě

Fr. Siché, resta